

VAŽNO JE BITI POZITIVAN ILI KAKO ŽIVJETI U FLASH-SEKVENCI AUTOR I JUNAK U ESTETSKOJ AKTIVNOSTI

Važno je biti pozitivan Darka Lukića mogli bismo nazvati, slijedeći maniru spajanja nespojivog, "dobro skrojenim postmodernim komadom".

Jedna od bitnih odlika ove drame jest njezino poigravanje s graničnim zonama realnosti, svijeta zbilje i mašte te svijeta proizvedenog putem medija.

Radi se o piscu koji u trenutku krize počinje pisati TV dramu o piscu koji u trenutku krize počinje pisati TV dramu, pritom se napije i zaspi te kroz san začuje telefon. S druge strane žice je njegov urednik koji ga je jutros otpustio, a večeras ga moli da napiše reportažu o sudaru medijskih zvijezda. U nastupu bijesa, naš junak, Ronald ili Roni, izjavljuje da ne može doći jer ima AIDS. Tada se pokreće dobro znani mehanizam – zvojnave telefona, prenošenja dobivene informacije, procjene upotrebljivosti navedene "životne sudbine", organizacije, povezivanja, umrežavanja s ekipom iz cijeloga svijeta koja se bavi sličnim "humanitarnim projektima". Mediji su silno zainteresirani, kako oni obrazovno-znanstvenog, tako i oni "zvjezdanog" usmjerenja.

1) Ono, dakle, odmah uočljivo jest tzv. postmoderno poigravanje različitim zonama i razinama realnosti. Postmoderni nas pisci, naime, vrlo često nastoje uvući u priče o priči koje se rastvaraju poput kineskih kutija, upućujući na to da granica ima bezbroj, gradeći nekoliko početaka i, naravno, nekoliko mogućih završetaka. A sve to da bismo se upitali o granicama koje nas određuju.

Tako umjesto zatvorenog svršetka tradicionalne drame u kojem tajna bude razriješena, a sudbina zapečaćena; i umjesto otvorenog svršetka modernističkog djela, koji je "zadovoljavajući, ali nije konačan", dobivamo i u Lukićevoj drami "višestruki svršetak, lažni svršetak, prividni svršetak, parodiju svršetka".

2) Strukturom tog po postmodernoj mjeri dobro skrojenog komada, koji se bavi aktualnim paradoksima i potrošačkim mentalitetom, upravlja dakle autor po imenu Roni. Naš je autor-lik, također, "dobro skrojeni" PM junak: pjesnik i pisac, novinar, alkoholičar, ogorčen i zabrinut situacijom u gradu, zemlji, svijetu, no jedina akcija u koju vjeruje jest *osobno putovanje*. On izgrađuje fiktivan svijet, koji je ujedno ono što njegovo unutarne i vanjsko oko prepoznaje, svojevrsan **autoportret**.

Istodobno, predstavljajući sebe kao alkoholičara, koji k tome još i sanja, pa konačno i piše, formirao je sebi trostruki alibi. Kritiziranje medijske moći, relativiziranje megauspjeha različitih "humanitarnih projekata" i društvenog licemjerja, na taj je način oslobođeno težine konačne procjene. Upotrijebivši, kao mogućnost bijega iz konačnosti "realistične pozicije", navedena tri načina ulaska u "izvanredno stanje", koje pomiče uobičajenu, dnevnu percepciju stvarnosti, oslobodio je sebe socijalne odgovornosti. Ili?...

Lukić, dakle, progovara o **svremenom individualizmu**, koji podrazumijeva stalnu *okrenutost sebi*. Paradoksalno, osoba ima "potrebu da uvijek bude negdje

drugdje, da bude prenijeta u neku sinkopiranu atmosferu, sve se događa kao da joj je potrebna stimulativna, euforična ili opojna *derealizacija* svijeta". Cijeli sustav, kako kaže Lipovetsky, poziva na "popuštanje napeposti, na prestanak emocionalnog angažmana" (Lipovetsky: 33).

3) Junaci Lukićeve drame mahom boluju od, kako bi to lhab Hassan nazvao, hipertrofije ega, od novog narcizma, želje za svibanjem samom sebi. I ta ista želja, koja uključuje imperativ uspjeha i slave, upravo je bolest od koje evidentno boluje cijelo Ronaldovo okruženje, kako Ronaldova supruga Ema, tako i ostali junaci – televizijska voditeljica Roza, voditelj Tomi, "humanitarka" Klara i, koliko god to htio zataškati, i sam Ronald.

Lukić prokazuje obvezu nametnute srdačnosti i današnji imperativ samopomoći, "samosvijesti", subjektivizacije bolesti, samoanaliziranja.

Unutar suvremenog kulta individualne emancipacije, kao specifična logika koja krči sebi put, ne štedeći nikoga i ništa, dominira **Zavodenje**. Zavodenje koje ne prestaje. To se zavodenje odvija na različite načine. I **jezik**, naravno, postaje odjek zavodenja. Sve što ima konotaciju inferiornosti, pasivnosti, agresivnosti mora iščeznuti u korist prozračnog i neutralnog, tzv. "objektivnog" jezika. Usporedo s elastičnim i otvorenim organizacijama nastaje eufemičan i umirujući jezik, semantični lifting, čije su osnove, kako se zna reći, "poštovanje i uvažavanje individualnih razlika" (Lipovetsky, 19). To je jedan od motiva kojim se Lukić poigrava tijekom cijelog komada. Sjetimo se npr. sekvence u kojoj Ema nagovara supruga da ružem za usta nacrtat imitaciju Kapossijeva sarkoma riječima: "Ovo nije prijevara. To je anticipacija budućnosti."

Već smo navikli na obvezno manipuliranje izbornim tijelom s pomoću opsjenarskih spektakala. Odavno nas, naime, ne čudi što je dnevna politika toliko vezana uz spektakl, no ono što je relativno nov i zasad prilično začudan fenomen jest činjenica da se zavodenje uvuklo i u humanitarni rad, u područje koje sebe voli zvati borbom za ljudska prava. Tako u ovom komadu humanitarka Klara, koja bi trebala vidjeti stvari oslobođene dnevnih modela ponašanja, jest tek vješta manipulatorica, ovisna o zavodenju.

S druge strane, imperativ uspjeha i slave i neumjerene ambicije idu na ruku samoomalovažavanju i samopreziru. Vlastito Ja traži sve više što mu više daje. Dolazi do difuzije ega, kako opominje Hassan.

5) Jedino lice koje je, na prvi pogled, oslobođeno želje za "zavodenjem" kao i kulta moći, jer, naime, nosi "životnu tragediju" na svojim ledima, jest dječak Luka – dječak koji boluje od AIDS-a i tijekom komada umire. No, njegova životna priča, naravno, ne zanima javnost. On je dječak koji nema roditeljskog doma, kojeg su usvajali i seksualno iskorištavali. Luka pije, koristi opijate i njegove su seksualne navike visokorizične. On je osoba na samrti, koja svjedoči o poznatima, prokazujući ih kao kriminalce. Tako pripovijeda mračnu priču o osobi za koju vjeruje da mu je otac – o časnom Karlu, kao i o humanitarki Klari. U tim se trenucima, naravno, čini kako je taj bolesni dječak onaj koji pravedno raskrinkava, ljušti maske, koje su neki njegovali godinama, te upozorava na mogućnost postojanja dvaju lica – onog javnog, građenog posredstvom medija, i onog privatnog, koje može biti prepuno mana.

On je svjedok kojem se želi vjerovati, kako bi se romantična pozicija, da su oni prezreni čisti, podržala. No, koliko god je Luka postavljen, s jedne strane, kao predstavnik "stvarnog života", s druge je strane upravo on najartificijelnije mjesto komada – fantomska figura o čijoj se biografiji dadu kombinirati različite stvari. Pitanje je tko može svjedočiti o njegovu kredibilitetu? Lukino je svjedočanstvo puno pretjerivanja i demoniziranja javnih figura i kao takvo izmiče poziciji onoga koji nudi Istinu. Lukić dodatno usložnjava poziciju ovog lica, otvarajući preko imena Luka i simboličku razinu: sva su imena međunarodna te se ne da locirati radnja komada. No, dok su Ronald, Ema, Roza i Tomi imena tipična za sapunice, ime Luka, ali i Klara nose kršćanske konotacije.

Istodobno, ukoliko supostavimo imena Klara i Karlo, jasno je da se sastoje od istih elemenata. Ako promijenimo redoslijed slova, od Klare lako dobivamo njezinu Sjenu, Karla. Karlo (navodni Lukin biološki roditelj, o kojem se puno priča, ali se u drami ne pojavljuje) i Klara (koja Lukić osigurava "dom" pa je na neki način i sama roditelj) uspješni su i pokvareni. Luka je, pak, čist i bolestan. On tako "preuzima odgovornost". On je fantomska figura koja iskupljuje grijeh otaca.

6) Lukić, dakle, u drami *Važno je biti pozitivan* gradi priču koja svjedoči kako u eri spektakularnosti blijeđe grube antinomije, kao što su antinomije istinitog i lažnog, lijepog i ružnog; dobrog i lošeg, stvarnog i prividnog, moralnog i nemoralnog, smisla i besmisla.

Koliko se brisanje granica unutar navedenih dihoto-

PREMIERE

PORTRET

FESTIVALI

VOX

HISTRIONIS

MEĐUNARODNA

SCENA

TEORIJA

MI U SVUETU

ANEKDOTE

NOVE KNJIGE

SJEĆANJA

DRAME

mija pojavljuje u umjetnosti, toliko se, naravno, prepoznaje i u svakodnevnom životu, ili je možda obrnuto?

U svakom slučaju, suprotstavljenost smisla i besmisla više nije ni radikalna ni razorna. Antagonizmi postaju lebdeći, postaje jasno da se idealno može živjeti tek u *flash* sekvenci.

jačava artifičijelnost ne dodajući mu smisao, nego ga reducirajući, bježeći u žanr.

S tom razlikom što TV sapunica vjeruje u sebe i ne potkopava vlastite temelje. Kazališna sapunica, pak, to redovito, baš kao i ova, čini.

VAŽNO JE BITI POZITIVAN -

© NIMOŠOVIĆ

Flash sekvenca je možda najbolji i najdjelotvorniji način bijega.

No, ovo nije bijeg melankolika koji estetiziranjem života pokušava revitalizirati značenja, estetiziranje koje podrazumijeva čežnju za izgubljenim smislom. Lukićev junak Ronald bježi u specifičnu vrstu interpretacije svijeta oko sebe. On ljude oko sebe tumači i postavlja u uloge koje pripadaju jasno profiliranom, danas vrlo popularnom TV žanru. Stavlja ih u funkciju žanra i time po-

LITERATURA

Lipovetsky, Jill, DOBA PRAZNINE, Književna zajednica Novog Sada, 1987.

Ihab Hassan, KOMADANJE ORFEJA, Globus, Zagreb, 1971.

Zbornik POSTMODERNA ILI BORBA ZA BUDUĆNOST, priredio Peter Kemper, August Cesarec, Zagreb, 1993.

POSTMODERN THOUGHT, Edited by Stuart Sim, Icon Books Ltd., Grange Road, Duxford, Cambridge, 1998.